

Voorwoord

Het Archief- en Documentatiecentrum voor r.k. Friesland is ontstaan in 1984. In 1990 verscheen ons eerste jaarlijkse Informatiebulletin; thans de 32^e jaargang. In dit nieuwe nummer een aardig artikel van ons bestuurslid

Nico van der Werf over de geschiedenis van de Roomske Friezendei. Mooie foto's geven een prachtig sfeerbeeld uit die jaren. Verder vindt u een artikel over de voortgang van ons archiefproject, de stand van zaken bij de nieuwe aanwinsten, de jaarcijfers over de jaren 2019 en 2020 en mededelingen over de jaarlijkse Open Dag. Via enkele foto's kunt u ook een blik werpen op ons kantoorpand in

Bolsward en kennismaken met de medewerkers (vrijwilligers) van ons centrum. Zolang de coronamaatregelen nog gelden zijn ons kantoor en de expositieruimte alleen na telefonische afspraak te bezoeken. Het kantoor is telefonisch bereikbaar op woensdag van 09.00 tot 16.00 uur.

*namens bestuur en medewerkers,
Henk Nota, pr.*

Roomske Friezendei

Op de dag van Maria Hemelvaart (15 augustus) 1934 organiseerde It Roomsk Frysk Boun bij Mooi Gaasterland in Rijs een Roomske Friezendei. Het bleek een traditie, die dertig jaar standhield. De bijeenkomsten begonnen 's middags met een plechtig Lof. Aansluitend kwamen interessante sprekers aan bod. Een terugkerend fenomeen was natuurlijk professor Titus Brandsma, die een ware voorvechter was van de Friese taal binnen de Katholieke traditie. In 1939 hield hij een inleiding met de titel: "De Striid om de eigen Tael." Pater Titus was dan ook enthousiast bestuurslid van "it Roomsk Frysk Boun". De middag werd traditioneel afgesloten met een luchtig toneelstuk en een optreden van een gymnastiekvereniging of Friese volksdansers. Jaarlijks werd deze bijeenkomst op Marijedei gehouden, waarbij zo'n zeshonderd bezoekers naar Gaasterland trokken. Ook in de eerste beide jaren van de Duitse bezetting ging de Friezendei nog door. Maar in 1942 moest, vanwege oorlogsomstandigheden, het evenement worden afgelast.

Hoogmis

Na de bevrijding werd in 1946 de draad weer opgepakt. Vooral door de enorme inzet van de Franciscaner pater Halvard

Gaasterlanddag te Rijs 1946, met links meester Theo Lambooij

Katholiekendag Rijs 1957, links pater Halvard Hettema o.f.m.

Katholiekendag Rijs 1956, met o.a. Mgr. Petrus Nierman en rechts meester Simke de Haan

Hettema, als nieuwe voorzitter van “It Boun”. De dag werd uitgebreid met een hoogmis in de St. Odulphuskerk van Bakhuizen, met uiteraard een Friese preek. Vanaf het treinstation in Stavoren reed er een bus naar het terrein. Maar het middagprogramma moest op tijd afgerond worden, omdat 's avonds zes uur de laatste trein uit Stavoren vertrok.

Vaste spreker was naast pater Hettema ook Tjebbe de Jong, hoofd van de katholieke Landbouwschool in Bolsward. Beiden bepleitten het uitdragen van de Friese identiteit en dan vooral als levenshouding. Ze noemden de realisatie van de derde katholieke landbouwschool (1948) en een eigen katholiek dagblad in Fryslân (1955) als grote verworvenheid. Vervolgens moest er ingezet worden op middelbaar onderwijs in Fryslân. Maar De Jong hekelde bij voorkeur de houding van de jongeren: “It moat út wêze mei de sleauwens en slopens. Tofolle wurdt der oan de âlderein oerlitten. Der sil striden wurde moatten. Striid freget offers, mar offers wurde net om 'e nocht brocht. It giet der om ússels te wêzen en te bliuwen”.

Verschillende Friese priesterzonen werden uitgenodigd om voor te gaan in de Eucharistieviering. Zoals de plaatselijke pater Theodorus Deden en de Wytgaarder Teake Roorda in 1948, als secretaris van het aartsbisdom. Popke Altenburg uit Reahús ging voor in 1951 en de Worku-

mer neomist Jelmer Huisman in 1958. Hij was de eerste Friese priester van het nieuwe bisdom Groningen. Meerdere keren was de Burgwerder pater Sybrand Galama de celebrant. Galama was medevertaler van de Bijbel in de Friese taal. Ook bisschop Petrus Nierman van het net gecreëerde bisdom Groningen kwam in 1956 naar Gaasterland. Ook in volgende jaren was Nierman herhaaldelijk present op de Friezendei.

Dansmeester

Vanaf 1950 werd veelal de naam Gaesterlân-dei gehanteerd. Het programma werd uitgebreid met een avondvullend onderdeel. Onder leiding van dansmeester Henk de Vries uit Workum en drie muzikanten konden de veelal jonge deelnemers nog even met de voeten van de vloer en werd de dag 's avonds pas om half twaalf afgesloten. Het aantal bezoekers nam in de naoorlogse jaren flink toe, vooral in 1948 en 1954, toen 15 augustus op een zondag viel, reisden 1300 Friezen naar Rijs. En in 1956 waren er zelfs 1500 bezoekers.

In de voorbereiding van dit evenement werden zo'n veertig raambiljetten door de provincie verspreid. En ruim duizend reductiekaarten voor leden van “It Roomske Frysk Boun” werden bij de vaste contactpersonen van de parochies in heel Friesland afgeleverd. De besturen van de JBTB-afdelingen Wytgaard en Franeker

regelden voor haar leden gezamenlijk het busvervoer naar het evenemententerrein. Opvallend was dat naarmate de dag vorderde ook het aantal aanwezige jongeren toenam.

Na 1960 verhuisde de Friezendei uit Gaasterland, omdat de kosten hiervoor te hoog werden. De volgende drie jaren was Joure de ontmoetingsplaats op Marij-edei. Met een Eucharistieviering in de St. Matheuskerk en het middagprogramma in park Heremastate. De avondafsluiting vond vervolgens plaats in de zaal van Van Terwisga of bij Swart. Het aantal bezoekers liep echter al snel terug tot een paar honderd. In 1964 en 1965 werd gekozen voor Bolsward. Na de mis was de bijeenkomst in het Julianapark en 's avonds in een overvolle zaal van “Sociëteit De Doele”. De laatste Friezendei werd gehouden in de nieuwe dancing “Het Park”. Doordat vanaf 1967 Maria ten Hemelopneming niet meer als zondag werd gevierd, stopte daarmee ook de organisatie van deze Friezendei.

Nico van der Werf.

**'Nieuwe'
computers**

Afgelopen zomervakantie kregen we van een basisschool in Franeker, die hun leerlingen lieten overgaan op i-pads, gratis vier gebruikte maar nog prima werkende computers, ca. 3 jaar oud. Compleet met toetsenbord, beeldscherm en muis. De oude apparaten waren al ca. 12 jaar in gebruik, dus die schenking was zeer welkom. Inmiddels werken de medewerkers in Bolsward al weer diverse maanden naar volle tevredenheid met de nieuwe apparatuur.

Onze archieven

Vanaf de oprichting van onze Stichting in 1984 zijn er archieven verworven van Friese r.k. verenigingen, instanties, stichtingen en scholen die allen te maken hebben met de geschiedenis van r.k. Friesland. In de loop der jaren zijn tot nu toe 125 archieven, grote en kleine, aan ons afgestaan. Enkele grote archieven noemen we hier even bij name: archief van de Friese Bond van de K.V.P., Titus Brandsma familiearchief, archief A.B.T.B., archieven van K.P.J., K.P.O., K.V.G., Frisia Catholica, Roomske Frysk Boun.

Na de verhuizing van Wytgaard naar een eigen pand in Bolsward konden na verloop van tijd in totaal 24 brandwerende kasten worden aangeschaft. In 2014 werd contact gezocht met Archiefbureau Ruerd de Vries in Kollum om ons te helpen met het inventariseren van de archieven. Om dit financieel mogelijk te

maken werd een beroep gedaan op enkele fondsen en op de Provincie Fryslân. In de afgelopen jaren zijn in een eerste en tweede archiefproject inmiddels een 40-tal archieven volledig professioneel geïnventariseerd. Ruerd de Vries heeft onze bewerkte archiefinventarissen vanaf 2018 op de website www.archivespave.org geplaatst, waardoor het mogelijk is geworden deze ook openbaar in te zien. Op dit moment zitten we in een fase waarin voor het derde archiefproject opnieuw de nodige financiën moeten worden gezocht. Omdat de brandwerende kasten wel enigszins de archieven tegen (een kleine) brand beschermen, maar er in ons pand geen klimaatbeheersing aanwezig is, hebben we in 2017 contact gezocht met de gemeente Súdwest-Fryslân om mogelijkheden te onderzoeken de afgewerkte archieven onder te brengen in het nieuw op te zetten Cultuur Historisch Centrum “De Tiid”. Dit is gevestigd op de plek van het oude stadhuis in Bolsward. Het daarin gevestigde gemeentearchief,

met daarin klimaatbeheersing, is op 15 maart j.l. geopend. Ondertussen is daarin al 7 kilometer archief geplaatst van de rechtsvoorgangers van de gemeente Súdwest-Fryslân. De opening van het gehele complex “De Tiid” volgt na de zomer. Na enkele gesprekken met de gemeentearchivaris Jack de Vries zijn ook onze archieven welkom. Dit betekent dat de komende maanden een deel van onze geïnventariseerde archieven gaat verhuizen naar dit nieuwe onderkomen. Het deel wat nog moet worden bewerkt blijft nog op onze eigen archiefbewaarplaats. Op onze website zal worden vermeld welke archieven dit betreft. Inzage van onze in het gemeentearchief opgeslagen archieven kan alleen geschieden na een afspraak met de medewerkers van ons centrum op Grote Dijklakker 12. Ook daarover volgen nadere berichten op onze website. Wij zijn de gemeente Súdwest-Fryslân bijzonder erkentelijk voor hun medewerking in deze.

Namens het bestuur, Henk Nota, pr.

Nieuwe aanwinsten

Onderstaand een kleine selectie van de vele boeken die in de loop van 2020 voor onze bibliotheek aan ons zijn geschonken:

- “Zalmstra, een Gaasterlandse familie”, H. Geestman – Leeuwarden, 2020

- “Herman Witte, missionaris op Mindanao”, H. van Bemmelen – Uithoorn, 2020
- “De familie Roorda van Wytgaard”, J. de Jong – Dokkum, 2016
- “Levende stenen, 50 jaar Alde Fryske Tsjerken”, H. Willems – Dokkum, 2020
- “Een vergeten leger. De geschiedenis van de Friese Zouaven”, H. Nota – Culemborg, 2020

- “Twintig jaar Titus Brandsma Museum”, H. Joustra – Oosterend, 2020

Daarnaast zijn er weer vele bidprentjes, rouwbrieven en overlijdensadvertenties naar ons gestuurd of bij ons gebracht, maar ook kerkboeken en andere lectuur, en devotionalia als kruisbeelden, wijwaterbakjes, heiligenbeelden, medailles, enz. Hartelijk dank voor al uw bijdragen!

Het ADRKF in cijfers

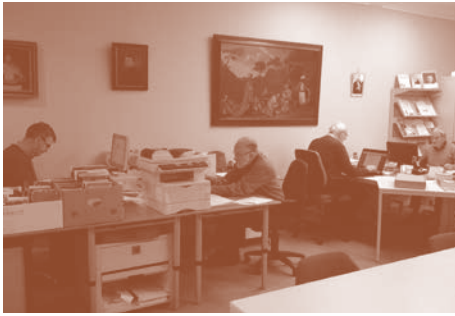
Per 1 februari 2021 bestond ons Stichtingsbestuur uit **7 leden**, waarvan er enkele tevens medewerker zijn. Daarnaast zijn er nog zo’n **6 personen** die ook tot de **medewerkgroep** behoren. Zo’n **243 donateurs** steunen onze Stichting financieel. De **Facebookgroep “Archief RK Friesland”**, waarop regelmatig actu-

ele nieuwtjes worden gepubliceerd, telt momenteel **245 leden**.

Het **Bidprentjesbestand** op de website telt gegevens van ruim **52.000** overleden **Friese r.k. personen**. Het **Religieuzenarchief** bevat persoonskaarten met informatie over **5620 religieuzen** die in Friesland zijn geboren en/of in Friesland werkzaam zijn geweest. Van de vele duizenden foto’s in het **Fotoarchief** zijn zo’n **550 exemplaren** gescand en via de

website www.archiefrkfriesland.nl zichtbaar per parochie.

Van het **Depot met devotionalia** zijn **2600 voorwerpen** gefotografeerd en voorzien van een beschrijving in de computer. De catalogus van de **Bibliotheek** bevat de gegevens van ruim **5500 boeken** die bij ons in Bolsward aanwezig zijn. Onze **archieffkasten** tenslotte bevatten maar liefst zo’n **125 archieven** van Friese r.k. verenigingen, instellingen en personen.

Open Dag 2021

Donateurs en andere belangstellenden worden hierbij van harte uitgenodigd aanwezig te zijn op de Open Dag 2021. Deze zal worden gehouden op **zaterdag 9 oktober a.s., van 13.00 – 16.00 uur**, in ons pand Grote Dijklakker 12 te Bolsward.

*De medewerkers op het kantoor aan de Grote Dijklakker 12 te Bolsward.
v.l.n.r.: Piet Postma, Jan Ate Mulder, Henk Nota, Ago van der Werf, Minke van der Werf-van der Meulen, Dora M. Bouma*

Ontvangsten en uitgaven boekjaar 2020-2019

	Boekjaar 2020	Boekjaar 2019
Donaties	5367	4909
Giften	8686	21570
Subsidie gemeente SWF	1029	0
Diverse verkopen	1559	324
Afrekening project	0	0
Boekenfonds	601	3245
Subtotaal	17242	30048
LASTEN		
Afschrijving vaste activa	0	124
Kantoorkosten	1408	1133
Huisvestingskosten	4210	5178
Overige kosten	1225	291
Project Archivering	7557	0
Subtotaal	14400	6726
RESULTAAT	2842	23322
Rentebaten bij	1	0
Rentelasten af	4914	4735
	4913	4735
EXPLOITATIERESULTAAT	-2071	18587

*Hierboven een beknopt overzicht van onze financiën over de boekjaren 2019-2020. Voor geïnteresseerden ligt het volledige rapport ter inzage. Wij zijn onze donateurs en schenkers zeer dankbaar voor al uw steun. Uiteraard rekenen wij weer voor 2021 op uw steun. Wij zijn een culturele ANBI-instelling en dat betekent dat giften voor 130 % aftrekbaar zijn. Hiervoor is vermelding van het ANBI-registratienummer 8102.57.944 noodzakelijk. **Ons bankrekeningnummer is: NL12 RABO 0143 1780 32 ten name van Archief- en Documentatiecentrum voor RK Friesland te Bolsward.***

Adresgegevens en bezoektijden:

Het ADRKF is in principe iedere woensdag van 9.00 – 16.00 uur toegankelijk voor bezoekers. Maar het is verstandig om vooraf even telefonisch of via e-mail contact met ons op te nemen. Dit om teleurstellingen te voorkomen.

Het bezoek- en correspondentie-adres luidt:

Stichting Archief- en Documentatiecentrum voor R.K. Friesland.
Grote Dijklakker 12
8701 KV Bolsward
Telefoon: 0515 - 33 68 04
E-mail: info@archiefrkfriesland.nl
Internet: www.archiefrkfriesland.nl
Facebook: "Archief RK Friesland"

Bestuursleden:

voorzitter: *Corrie van Eijden - de Bruyn*,
Hoorsterzwaag, tel. 0516 – 462750;
E-mail: theo.encyrry.vaneijden@kpnmail.nl
vice-voorzitter: *M. van der Werf-van der Meulen*,
Franeker, 0517-395040;
E-mail: agoenminke@home.nl
secretaris: *Henk Nota*, Nes (Ameland),
tel. 06 – 30613564; E-mail: hnota@home.nl
penningmeester: *Rein Wierdsma*, Sneek
tel. 0515 – 414161; E-mail: renloos@home.nl
2e secretaris: *Nico van der Werf, Raerd*
tel. 0566 – 601281;
E-mail: nicovanderwerf@hetnet.nl
2e penningmeester: *Rein de Wolff*, Jirnsum
tel. 0566 – 601390;
E-mail: reindewolff@twinpartners.nl
lid: *Piet Postma*, Franeker
tel. 06-49602795;
E-mail: ppostma53@gmail.com

Medewerkers:

Jan Ate Mulder, Sneek
Henk Nota, Nes (Ameland)
Piet Postma, Franeker
Peter Siemensma, Bolsward
Wietze Teernstra, Bolsward
Ago en Minke van der Werf-van der Meulen, Franeker